pirminiame etape buvo išgrįstos zakristijos grindys (grindų fragmentas, rastas tyrinėjant P zakristiją 2014 m., datuotas XV a.). Stogo dangos liekanos – plokštinių čerpių ir kraiginės čerpės „vienuolės“ dalys. Rasta nemažai spalvoto metalo dirbinių – žvakidžių dalių (5–7 pav.), ovalo formos rankena, sudaužyto alavinio varpelio dalių (8 pav.), stalo įrankio – šaukštelio (?) rankena su Kristaus ar šventojo figūrėle gale (9 pav.). Sluoksnyje rastos 2 monetos – ATR 1776 m. Stanislovo Augusto grašis ir Rusijos imperijos 1800 m. Pavlo I 1 kapeika.

Patalpos PV kampe atidengta 1,2 m skersmens, 1 m gylio duobė, greičiausiai iškasta XIX a., užpilta ruda maišyta su žvyru žeme. Duobėje rasta prastai išlikusių geležinių dirbinių – kobinio dalis, langų apkalų dalys. Taip pat rastos neįprastų dydžių plytos – 26,8x20x 8,4 cm, 21x14,5x9 cm ir 25,6x11,5x9 cm. Plytų paviršiuje pirštais darytos braukos, būdingos ankstyvosioms gotikinėms plytoms.

Nukasus žvyro su griuvenomis sluoksnį, po juo atidengtas įžemis – lygus geologinis rudo oksiduoto priesmėlio sluoksnis. Sluoksnio paviršiuje užfiksuotas iki 10–15 cm storio pilkai rusvos žemės sluoksnis, neturintis aiškios ribos su geologiniu priesmėliu. Jo paviršiuje pastebėti degėsių pėdsakai, kurie greičiausiai yra susiję su pirmos Kauno pilies statyba XIV a. viduryje. Panašus spėjamos senovės gyvenvietės sluoksnis buvo aptiktas ir ankstesnių vienuolyno tyrimų metu. Sluoksnyje radinių nerasta, tik pačiame jo paviršiuje aptikta XV a. tradicinės keramikos puodo pakraštėlio šukė bangelėmis dekoruotu kakleliu ir redukcinės keramikos ąsočio pakraštėlio su sienelėmis šukė šlifuotu paviršiumi.

Zakristijos sienų pamatai mūryti sukraunant lauko riedulių eiles ir kalkių skiedinį į tranšėjas. Visų sienų pamatuose matyti ištryškusios skiedinio siūlės, jokių angų pėdsakų atsidengusiame mūre nesimato. Plytos naudotos tik riedulių eilių išlyginimui, jų dydis artimas naudotoms vienuolyno mūre. V sienos pamatai įleisti į žemę nuo buvusio grindų paviršiaus per 1,63 m, R sienos – per 1,42 m, P sienos – per 1,18 m. Visi patalpos sienų pamatai yra su praplatinimais, o patalpos V pamatuose jų net 3. 20–90 cm pločio praplatinimai atsirado neplanuotai, griūvant iškastų tranšėjų šlaitams.

Kaunas Bernardine Monastery

In 2016, 37 m^2 were excavated in the N room of the sacristy of the Kaunas Bernardine monastery beside the Church of St George (Fig. 1). The 1.8 x 1.74 m foundation a former hearth dating to the first half of the 16th century was unearthed in the room's NE corner (Fig. 2). To the W of it was the 1.6 x 1.1 m foundation from probably a 19th-century stove. The cultural layers were up to 1.05 m thick and consisted of fill layers with rubble as well as 15th-century floor tiles, large bricks, roof tiles (Figs. 3, 4), fragments of stove tiles and household pottery, pieces of non-ferrous metal candlesticks (Figs. 5–8), the remains of 15th–18th-century iron fittings, and two 18th and 19th-century coins.

Mantas Daubaras,
Zenonas Baubonis, Jon Seligman,
Harry Jol, Richard Freund

Vilniaus Didžiosios sinagogos komplekso teritorija

Atlikti detalieji tyrimai Vilniaus senojo miesto vietos su priemiesčiais (UK 25504) ir senamiesčio (UK 16073) teritorijose esančiame sklype Vokiečių g. 13A, buvusios Didžiosios sinagogos statinių komplekso vietoje. Pirmą kartą ši vietovė archeologiškai tirta 2011 m.

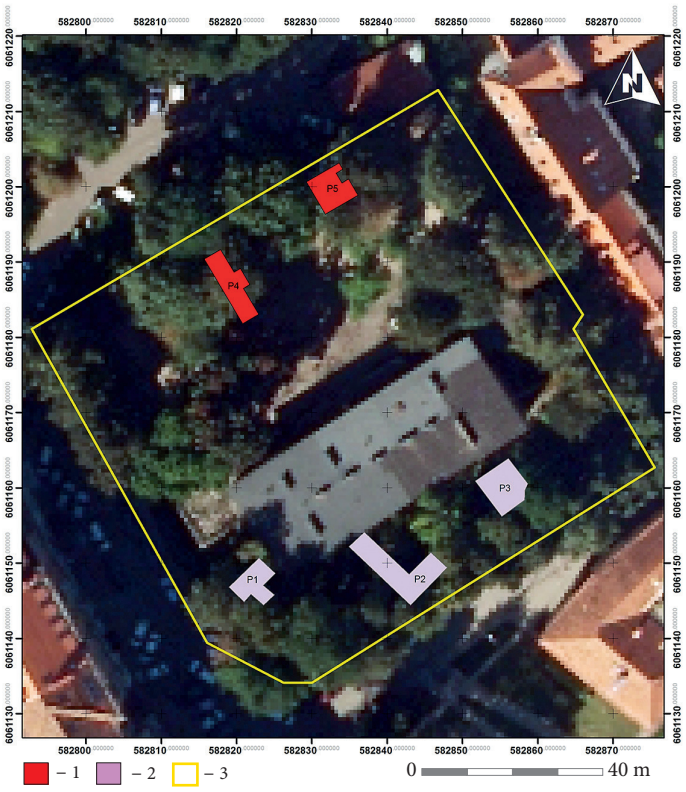

1 pav. Tirtų vietų situacijos planas: 1 – 2016 m.; 2 – 2011 m.; 3 – Vokiečių g. 13A sklypo teritorijos ribos. M. Daubaro brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigated areas: 1 – 2016; 2 – 2011; 3 – the boundaries of the plot at Vokiečių St. 13A.

2 pav. Perkasos 4 vaizdas iš PR. M. Daubaro nuotr.

Fig. 2. Trench 4, as seen from the SE.

3 pav. Perkasa 4 pasiekus įžemį iš Š. M. Daubaro nuotr.
Fig. 3. Trench 4 after natural soil was reached, as seen from the N.

(*ATL 2011 metais*, 2012, p. 295–302), 2015 m. ji žvalgyta geofiziniais tyrimų metodais (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 564). Būtent pastarųjų tyrimų metu fiksuotų anomalijų vietose 2016 m. tirtos dvi perkasos (4, 5) – atitinkamai 27,5 m^2 ir 23,5 m^2 (1 pav.). Tyrimais siekta nustatyti vandens sistemos, tiekusios vandenį į sinagogos kompleksą, vietą, apimtį ir kryptį bei išsiaiškinti ritualinių vonių *miqveh* ar bendro naudojimo šulinio vietą.

Perkasa 4 tirta iki 0,4–3 m gylio. Joje atidengtos XVIII–XIX a. pastato liekanos (2 pav.) bei dalinai užgriuvęs skliautinis rūsys. Dalyje perkasos natūraliai susiformavusio kultūrinio sluoksnio nebuvo, vyravo tik judinto grunto bei griuvenų sluoksnis, po kuriuo ir atidengtas minėto statinio fragmentas. Likusioje dalyje po 1,8 m storio griuvenų sluoksniu pasiektas 1,1–1,4 m storio tamsiai pilkos, juodos spalvos prie-

4 pav. Perkasos 5 vaizdas iš V. M. Daubaro nuotr.
Fig. 4. Trench 5, as seen from the W.

5 pav. Perkasos 5 PV sienelės vaizdas iš ŠR. M. Daubaro nuotr.

Fig. 5. The SW wall of trench 5, as seen from the NE.

smėlio kultūrinis sluoksnis, datuojamas XV(?)–XVIII a. Po juo pasiektas geltono smėlio įžemis (3 pav.).

Perkasoje 5 įsigilinus iki 0,6–2,5 m, išryškėjo panaši situacija: vienalaikio pastato liekanos, intensyvus raudono degto molio plytų duženų sluoksnis (4, 5 pav.) ir XV(?)–XVIII a. datuojamas 50–90 cm storio pilkas, vietomis juodas priesmėlis. Jis atsidengė po 1,5 m storio griuvenų sluoksniu. Likusioje dalyje vyravo judintas gruntas ir griuvenų sluoksniai. Tyrimų metu perkasose surasti radiniai perduoti Valstybiniam Vilniaus Gaono žydų muziejui, gyvūnų kaulai – VU Bioarcheologijos centrui.

Apibendrinat rezultatus galima teigti, kad pagrindinio tyrimų tikslo įgyvendinti nepavyko. Nors tyrimų eigoje atidengtos statinių liekanos, tačiau turimų duomenų nepakanka norint jas identifikuoti, susieti su vandens sistemos struktūriniais elementais ar ritualinių vonių vieta. Kad vaizdas būtų išsamesnis, reikia platesnės apimties tyrimų visose žemės judinimo vietose.

The Grounds of the Great Synagogue Complex in Vilnius

An excavation was conducted at the site of the Great Synagogue building complex on the plot at Vokiečių St. 13A in Vilnius Old Town (UK 16073) and its suburbs (UK 25504). In 2016, two trenches (51 m^2) were excavated at the sites of anomalies recorded during the 2015 geophysical survey of the site of the former Great Synagogue (Vokiečių St. 13) (Fig. 1). The investigation sought to determine the site of the pipes supplying water to the synagogue complex, their extent and direction, and to ascertain the location of the miqveh (ritual bath) or the communal well.

The investigation results showed that a horizon, up to 3 m thick, of different layers, which consist of a 15th(?)–18th-century layer, rubble (Figs. 4, 5), and displaced soil predominated at the site. Although building fragments (18th–19th-century) were unearthed in the trench (Figs. 2, 3), there is still insufficient data to connect them with the features in question.

Karolis Duderis

Krekenavos bažnyčios šventorius

Krekenavos Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios statinių komplekse (UK 32375) Krekenavos (UK 17090) miestelio teritorijoje (Panevėžio r., Bažnyčios g. 13) planuota įrengti žaibosaugą. Todėl prieš vykdant žemės judinimo darbus, atlikti archeologiniai tyrimai.